

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

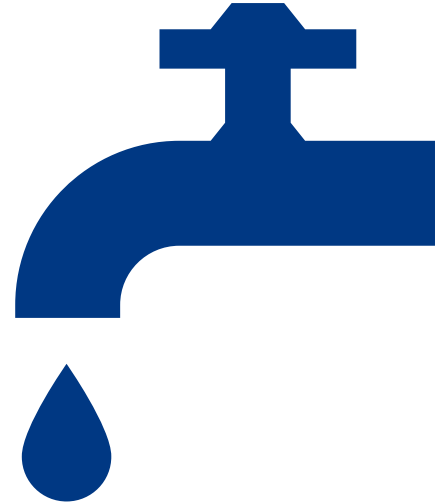
Talousveden riskienhallintasuunnitelma ja raakaveden omavalvonta

Lounais-Suomen vesihuoltopäivä 28.11.2024

Annina Takala (annina.takala@ely-keskus.fi)
Vesihuoltopalvelut-yksikkö, Etelä-Savon ELY-keskus

Keskeiset pointit

- Teette riskienhallintaa itsellenne
 - suunnitelmaan dokumentoidaan riskienhallinnan tiedot
 - suuntaa myös viranomaisvalvontaa
- Jos valvontasuunnitelman päivitys ja siten myös riskienhallintasuunnitelman teko on ajankohtaista ensi vuonna, kannattaa se huomioida nyt, kun suunnitellaan ensi vuoden resursseja
 - vaatii runsaasti aikaa
 - vaatii vetäjän
- Riskienhallinta on prosessi
- ELY-keskuksen vesihuoltopalvelut-yksikkö on tarvittaessa tukena riskienhallintasuunnitelmaprosessissa → olkaa matalalla kynnyksellä yhteydessä

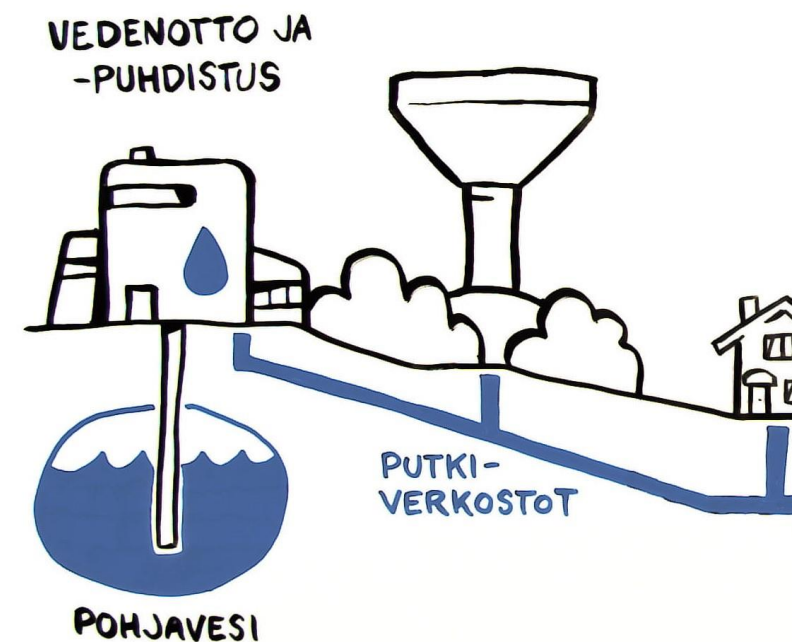
Riskienhallintasuunnitelman laatiminen

- Isojen (10 m³/d tai 50 hlöä) talousvettä toimittavien **laitosten** tulee laatia riskienhallintasuunnitelma yhdessä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa
- pienet talousvettä toimittavat laitokset kokoavat ja pitävät ajan tasalla riskienhallinnan kannalta tarpeelliset tiedot, mutta niiden ei tarvitse tehdä riskienhallintasuunnitelmaa
- Riskienhallintasuunnitelma on laadittava viimeistään **12.7.2027** mennessä tai ennen valvontatutkimusohjelman päivittämistä
- riskienhallintasuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja tarkistettava vähintään kerran kuudessa vuodessa

Mikä riskienhallintasuunnitelma?

- Suunnitelman avulla ehkäistään ja hallitaan riskejä, joista voi aiheutua terveyshaittaa talousveden välityksellä
- Tulee kattaa koko vedentuotantoketju
 - raakavesi ja vedenmuodostumisalue
 - veden otto, käsittelymenetelmät ja -kemikaalit
 - veden kanssa kosketuksissa olevat materiaalit
 - vedenjakeluverkosto
 - henkilökunta ja toiminta

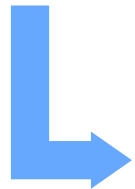
Taustalla Terveystensuojelulaki ([TsL 763/1994](#)), Vesihuoltolaki ([VHL 119/2001](#)) sekä riskienhallinta-asetus ([7/2023](#))

Riskien arviointi ja hallinta

Talousveden terveydelliseen laatuun vaikuttavien vaarojen ja vaaratilanteiden tunnistaminen

Vaaroista aiheutuvien riskien arvioiminen (seuraus ja todennäköisyys)

Hallintakeinojen ja vastuutahojen määrittäminen riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi

Hallintakeinojen toteuttaminen ja niiden toimivuuden seuranta

On perustuttava riskinarvioinnin yleisiin periaatteisiin, jotka on vahvistettu kansainvälisissä standardeissa (esim. SFS-EN 15975-2)

Water Safety Plan (WSP) -malli

WSP-työkalu

- On standardin SFS-EN 15975-2 mukainen
- Verkkopohjainen, laitoksille maksuton käyttää
- Uudistettuun versioon on sisällytetty kattavasti koko vedentuotantoketju → ohjaa tunnistamaan systemaattisesti ja kattavasti riskejä ja hallintakeinoja
 - on siten myös pitkä ja työläs
 - kannattaa varata reilusti aikaa ja vetäjä, joka huolehtii siitä, että riskit käydään huolella läpi
- Suositeltavaa toteuttaa työpajoina (henkilöstön osallistaminen tärkeää!)

<https://wspssp.fi/>

Riskienhallintasuunnitelman sisältö 1/2

- Riskienhallintasuunnitelman laatimiseen osallistuneen työryhmän kokoonpano (WSP)
- Vedenottopisteiden sijainti paikkatietona
- Selvitys vedenottopisteiden vedenmuodostumisalueiden maankäytöstä, valumasta, vedenmuodostumisprosesseista ja ihmisen toiminnan vaikutuksesta veden laatuun (WSP)
- Vedenottamoiden, vedenottamoalueiden, vedenottamon suoja-alueiden, vedenkäsittelylaitosten ja vedenjakelualueiden sijainti paikkatietona tai kartalla
- Veden ottoa, käsittelyä, varastointia ja jakelua koskeva vedentuotantoketjun kuvaus
- Tiedot vedenkäsittelykemikaaleista ja sellaisten vedentuotantoketjussa käytettävien tuotteiden materiaaleista, jotka ovat kosketuksissa talousvedeksi tuotettavan veden tai talousveden kanssa

Riskienhallintasuunnitelman sisältö 2/2

- Luettelo tunnistetuista talousveden laatua uhkaavista vaaroista ja vaaratilanteista riskienhallinnan osa-alueilla (WSP)
- Arvio tunnistettujen vaarojen ja vaaratilanteiden aiheuttamasta riskistä talousveden laadulle (WSP)
- Luettelo laitoksen käytössä olevista riskienhallintatoimenpiteistä (WSP)
- Aikataulutettu toimenpidesuunnitelma uusien riskienhallintatoimenpiteiden käyttöönottamiseksi, jos olemassa olevat riskienhallintatoimenpiteet eivät ole riittäviä poistamaan vaaraa tai vähentämään riskiä hyväksyttävälle tasolle (WSP)
- Omavalvontasuunnitelma

Riskienhallintasuunnitelman tietolähteet

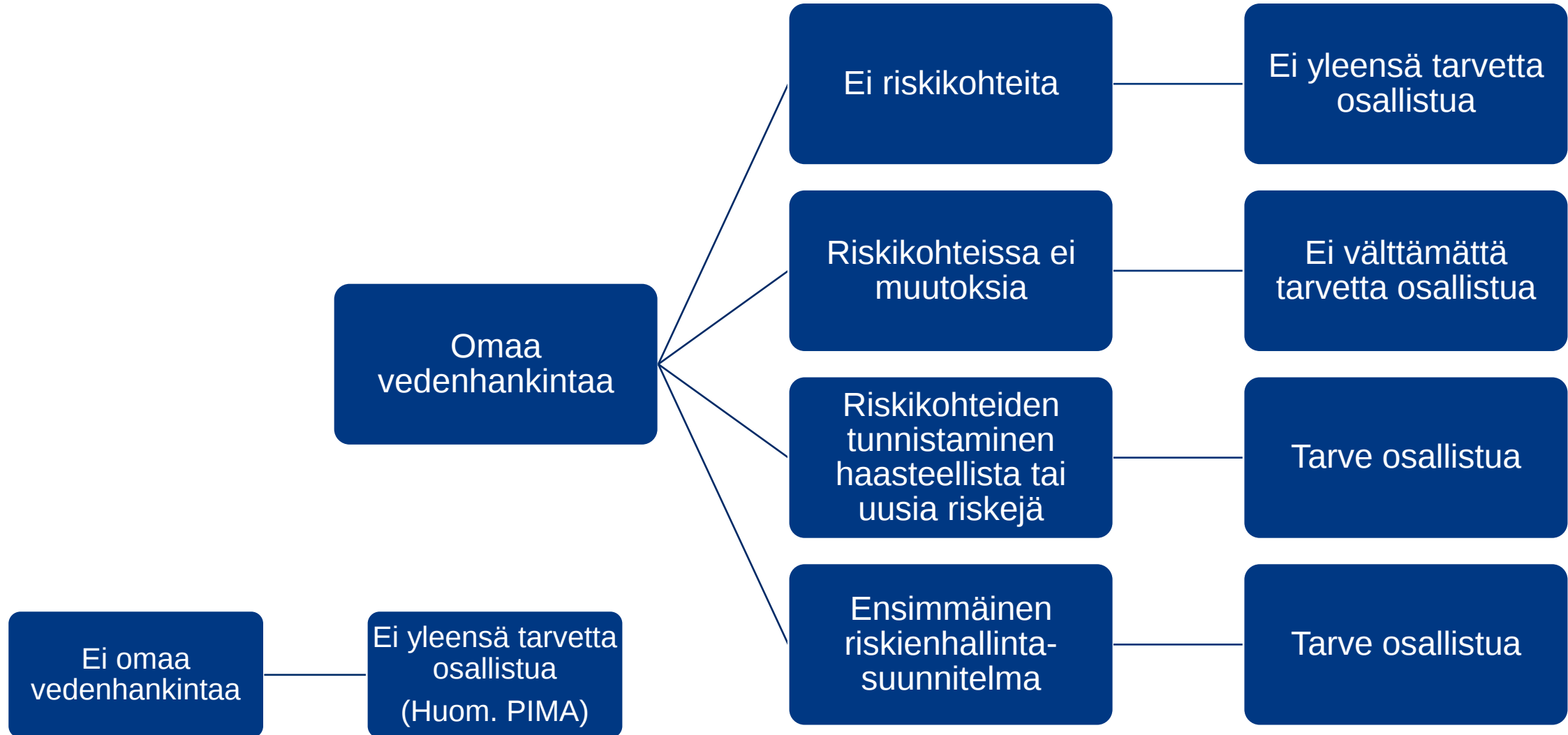
- Vesilaitos selvittää, mitä tietoja on jo käytettävissä
 - **pohjavesialueen suojelusuunnitelma**
 - avoimet tietojärjestelmät
 - kunnan tiedot (esim. kaavatilanne ja maankäyttö, ympäristöluvanvaraiset toimijat, maa-ainesten otto, kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät, alueen muut riskitoiminnot)
- ELY-keskuksen vesihuoltopalvelut-yksikkö hankkii lisätietoja suljetuista tietojärjestelmistä ja pyytää tarvittaessa tietoja alueellisten ELY-keskusten asiantuntijoilta

Ks. Lista
tietolähteistä liite 1

Roolit ja vastuut riskienhallintasuunnitelman osalta

- Päävastuu suunnitelman laatimisessa on **vesilaitoksella**
- kokoaa yhteistyöryhmän, jossa mukana oman henkilöstön lisäksi
 - **kunnan terveydensuojeluviranomainen** → tunnistettujen vaarojen terveysriskin arviointisekä tarvittaessa muut keskeiset viranomaiset ja sidosryhmät:
 - **ELY-keskus (vesihuoltopalvelut)** → auttaa tarvittavien lähtötietojen kokoamisessa
 - **kunnan ympäristönsuojeluviranomainen** → taustatietoja erit. vaarojen tunnistamiseen
 - **alueellinen ELY-keskus** → asiantuntemus (vesienhoito, pohjavesi, tulvariskit, PIMA, maa- ja metsätalous) ja lupavalvonta (YSL, VL)
 - kaavoituksesta vastaava viranomainen
 - pelastusviranomainen
 - ympäristölupavelvolliset toiminnanharjoittajat

Pääperiaate ELYn osallistumisesta riskienhallintaan

ELYn osallistuminen riskienhallintaprosessiin

- Lähtötietojen hankinta
- Tuki vedenottopisteen vedenmuodostumisalueen määrittämisessä
- Riskienarviointi ja -hallintatoimenpiteiden tunnistaminen → erit. raakavedenhankinta

Riskienhallintasuunnitelman toimittaminen

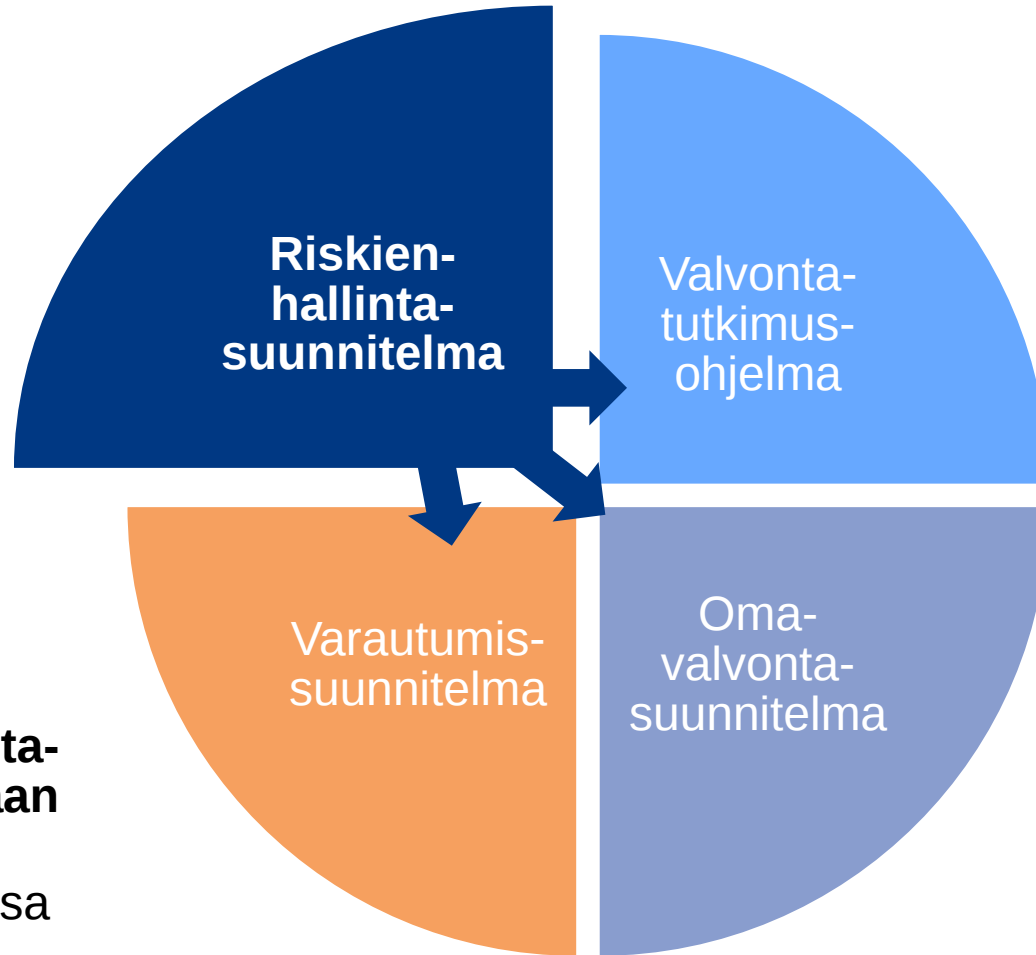
- Vesilaitoksen on toimitettava suunnitelma
 - ELY-keskukselle (asiointilomakkeen kautta):
<https://asiointipalvelu.ahp.fi/forms/3405127>
 - kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle
 - kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, joka hyväksyy suunnitelman

Huom!
Tietoturva

Riskienhallintasuunnitelman suhde muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin

- Riskien tunnistaminen
- Riskienhallintakeinot
- Tarkistus vähintään 6 vuoden välein
- Apuna pohjavesialueen suojelusuunnitelma

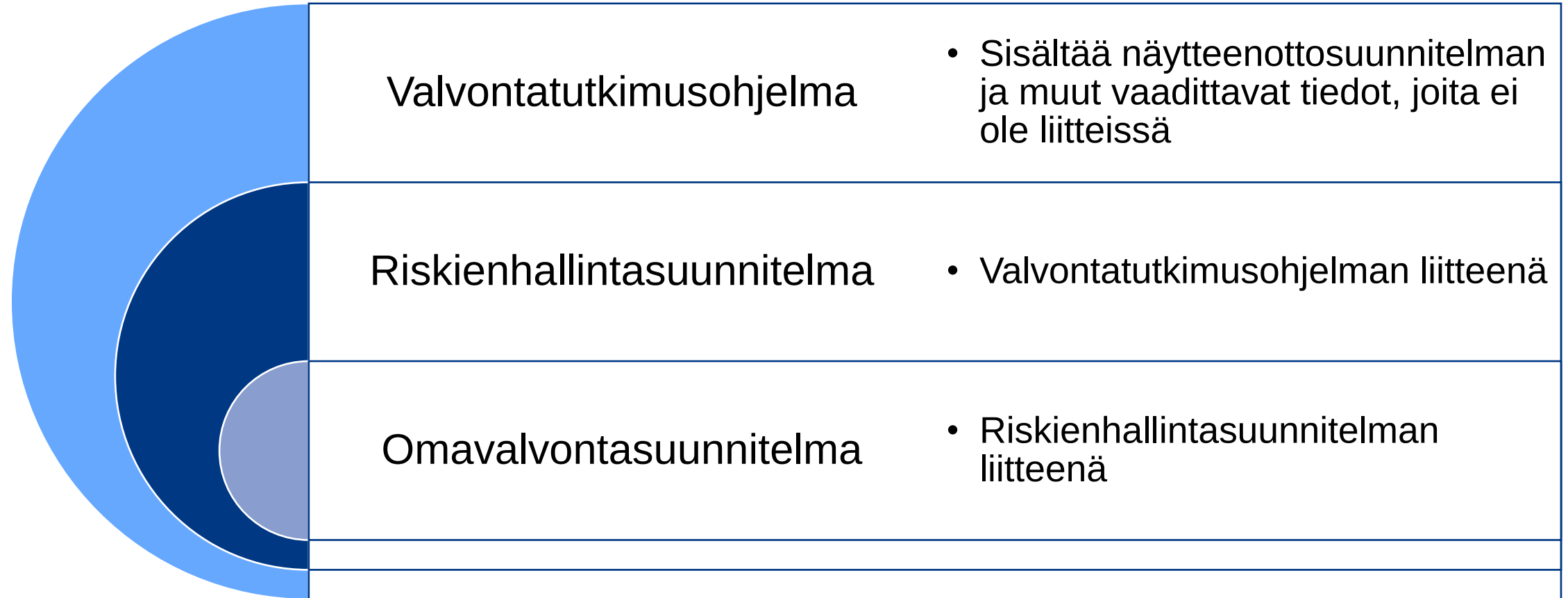
- **Perustuu riskienhallintasuunnitelmaan**
- Toimenpiteet häiriötilanteissa

- **Perustuu riskienhallintasuunnitelmaan**
- Viranomaisvalvonnassa tutkittavat muuttujat ja perustelut muutoksille
- Näytteenottosuunnitelma
- Tarkistus vähintään 6 vuoden välein

- **Perustuu riskienhallintasuunnitelmaan**
- Raakaveden tarkkailu
- Laitoksen suunnitelma riskienhallintatoimenpiteiden toimivuuden seuraamiseksi

Riskienhallintasuunnitelman suhde muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin

Raakaveden omavalvonta

- Laitos valitsee riskienhallinnan perusteella raakavedestä tarkkailtavat muuttujat
 - lista muuttujista [riskienhallinta-asetuksessa](#)
 - erityisesti seurattavia muuttujia:
 - sameus (jos vedenkäsittelyprosessissa on kiintoainetta poistava suodatus)
 - somaattiset kolifaagit (jos riskinarviointi osoittaa, että raakaveteen voi päästä suolistoperäistä saastumista)
 - 17-beetaestradioli (jos riskinarvioinnin perusteella aiheellista; käytetään hormonihoidoissa)
 - nonyylifenoli (jos riskinarvioinnin perusteella aiheellista; käytetään mm. maalien, liuotusaineiden ja pesuaineiden valmistuksessa)
- Omavalvontasuunnitelmassa esitetään **muuttujat** sekä **havaintopaikat**, joista tarkkailua tehdään

Raakaveden omavalvonta

- Laitos toimittaa raakavesitarkkailun tulokset sekä niihin liittyvien vedenottopisteiden ja havaintopaikkojen sijainti- ja ominaisuustiedot ympäristönsuojelun tietojärjestelmään
- Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo, että omavalvonta on riittävää
 - ELY-keskus on tarvittaessa tukena riittävyysarvioinnissa

Ohjeita ja lisätietoa

- Valvira: [Talousvesisäännösten soveltamisohje](#) ja [Riskienhallintasuunnitelma](#)
- ELY-keskuksen toimintaohje: [Talousveden tuotantoketjun riskienhallinta ja ELY-keskuksen rooli](#)
- WSP-ohjelma: <https://wspssp.fi/Wsp/Account/Start>
 - Pienten vesilaitosten osalta voidaan vaihtoehtoisesti käyttää [tarkistuslistaa haavoittuvuuden arvioimiseksi](#)

Kiitos

Annina Takala
annina.takala@ely-keskus.fi
puh. 0295 038 010

